

GCR

Goudse Cliëntenraad

Aan het college van Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Gouda
Postbus 1086
2800 BB Gouda

Betreft: Ongevraagd advies: maaltijdverzorging

Gouda, 7 april 2020.

Geacht College,

De GCR wil het volgende probleem onder uw aandacht brengen.

In Gouda is een aantal mensen vanwege lichamelijke beperkingen niet (meer) in staat om zelf een gezonde warme maaltijd te koken.

Wanneer mensen zich met dit probleem tot de gemeente wenden, verwijst de gemeente hen naar algemene voorzieningen, te weten:

- hulp bij het koken door het sociaal netwerk en/of vrijwilligers;
- maaltijdaanbieders en kant-en-klaarmaaltijden van de supermarkt;
- wijkkeethuizen.

De GCR heeft signalen en ervaringen uit haar netwerk gekregen waaruit blijkt dat deze algemene voorzieningen niet door iedereen gezien worden als een passende oplossing (zie bijlage 1).

Om te bepalen over hoeveel mensen we het hebben, heeft de GCR aan de gemeente de vraag voorgelegd hoeveel mensen een aanvraag hebben gedaan voor een maatwerkoplossing voor het koken, hoe vaak deze indicatie is toegekend, en hoe vaak verwezen is naar een algemene voorziening. De gemeente heeft aangegeven dat voor de overgrote meerderheid de algemene voorzieningen een passende oplossing is. Bij mensen waarbij dat niet zo is, wordt een maatwerkvoorziening toegekend, maar dit komt mondjesmaat voor. Exacte cijfers kon de gemeente niet leveren.

Omdat de gemeente geen gegevens op dit niveau bijhoudt, is het niet duidelijk hoeveel mensen behoefte hebben aan een maatwerkvoorziening maaltijdverzorging. De GCR verwacht dat het om een kleine groep gaat.

Hieronder gaan we dieper in op de aanleiding voor dit advies, op de signalen en ervaringen uit ons netwerk, en formuleren we een advies dat gericht is op maatwerk voor de groep mensen met een levenslange en levensbrede beperking.

Aanleiding voor dit advies

De GCR krijgt al langere tijd signalen uit haar netwerk dat er behoefte bestaat aan een maatwerkoplossing voor de warme maaltijdbereiding, maar dat er door de gemeente standaard verwezen wordt naar de algemene voorzieningen. Vaak gebeurt dit zonder dat er een onderzoek is gedaan naar de behoeften en persoonskenmerken van de aanvrager. Er wordt door de gemeente aangegeven dat een maatwerkvoorziening alleen aangevraagd kan worden als men een medisch noodzakelijk dieet heeft, dat vastgesteld moet worden op basis van een medisch onderzoek.

Dit blijkt ook uit het gesprek dat de GCR op 6 februari jl. met de gemeente had. De ervaring leert, aldus de gemeente, dat er niet vaak toekenningen zijn voor warme maaltijdbereiding. Meestal is een andere oplossing voor handen. In slechts enkele gevallen wordt (via maatwerk) een passende oplossing gevonden voor de maaltijdvoorziening.

In 2017 heeft de gemeente meer ruimte gecreëerd in de nieuwe richtlijn voor hulp bij het huishouden voor o.a. het onderdeel maaltijdverzorging (zie bijlage 2). Afgaande op de informatie van de gemeente en de signalen uit het netwerk van de GCR, lijkt het erop dat deze ruimte weinig benut wordt.

Daarnaast is de GCR geschrokken van de informatie over de slechte kwaliteit van de kant-en-klaarmaaltijden en van de maaltijden die aangeboden worden in sommige zorgcentra.

Voor de GCR voldoende aanleiding om een ongevraagd advies over dit onderwerp aan het College uit te brengen.

Signalen van de doelgroep

Welke signalen en ervaringen heeft de GCR ontvangen? In bijlage 1 bij dit advies hebben we de ervaringen van 14 cliënten op een rij gezet. Ook hebben we uitgezocht waarom zij behoefte hebben aan hulp bij de warme maaltijdbereiding. De GCR heeft ook een aantal mensen uit het netwerk hierop bevestigd.

Samenvattend zijn dit de situaties die we tegenkwamen:

- Het is niet mogelijk of wenselijk om een beroep te doen op het sociaal netwerk;
- Maaltijdservice of eten in een buurthuis is geen passende oplossing;
- De kwaliteit en de voedingswaarde van de kant-en-klaar maaltijden is onvoldoende;
- De dagelijkse kosten van de kant-en-klaar maaltijden vormen een te grote financiële belasting.

Men vindt het belangrijk om een gezonde maaltijd te eten in verband met zijn chronische ziekte, en men wil zelf bepalen hoe de maaltijd bereid wordt. Mensen willen zo zelfredzaam mogelijk zijn en niet levenslang afhankelijk zijn van familie of vrijwilligers.

De signalen en ervaringen laten zien dat de algemene voorzieningen voor de warme maaltijd niet voor iedereen adequate compensatie bieden om zelfredzaam te zijn en een autonoom leven te kunnen leiden. De signalen komen vooral van mensen met een levenslange en levensbrede beperking, die zeven dagen per week, jaar in jaar uit, op deze algemene voorzieningen zijn aangewezen.

Uit de ervaringen blijkt dat als mensen richting de gemeente aangaven dat de algemene voorziening voor hen niet passend was, zij geen maatwerkgesprek kregen met de gemeente om te kijken of er een alternatieve oplossing was. Sommige mensen hebben een bezwaarschrift ingediend tegen de afwijzing, echter zonder resultaat. In de meeste gevallen werd men zonder voorafgaand onderzoek verwezen naar de algemene voorzieningen. Dit betekent dat er dan ook geen voor bezwaar vatbaar besluit werd genomen.

Onderzoek naar de kwaliteit van kant-en-klaarmaaltijden

De Consumentenbond heeft in het najaar van 2018 een onderzoek gepubliceerd over de kwaliteit van kant-en-klaarmaaltijden en de maaltijdservice aanbieders¹ (zie bijlage 3). De conclusie van het onderzoek is dat geen enkele (geteste) maaltijd van voldoende kwaliteit is. De maaltijden zijn niet gezond, omdat ze meestal veel te veel zout bevatten, teveel verzadigd vet, te weinig groenten en daarnaast hebben ze onvoldoende smaak.

Op de website van het Voedingscentrum staan vele waarschuwingen te lezen over de gezondheidsrisico's van kant-en-klaarmaaltijden en bezorgmaaltijden.

Ook het Diabetes Fonds wijst in een landelijke advertentie (2 en 3 november 2019) op het gebrek aan kwaliteit van kant-en-klaarmaaltijden. Veel fabrikanten voegen onnodig veel suiker, zout en vet toe, waardoor ze niet binnen de Schijf van Vijf passen.

De gemeente heeft de GCR laten weten dat zij niet verantwoordelijk is voor de kwaliteit van de kant-en-klaarmaaltijden. De burger is, aldus de gemeente, zelf verantwoordelijk voor de keuzes die gemaakt worden uit het aanbod van maaltijden in de markt.

De GCR kan dit enerzijds begrijpen, maar anderzijds verwijst de gemeente cliënten wel door naar maaltijdservice en kant-en-klaarmaaltijden, en biedt zij geen andere oplossing.

Als mensen af en toe een kant-en-klaarmaaltijd eten, zal dat geen groot gezondheidsrisico met zich brengen. Indien echter de gemeente mensen naar deze kant-en-klaarmaaltijden verwijst voor hun dagelijkse voeding, komt de kwaliteit en de gezondheid in het geding. En dit geldt nog sterker voor de groep mensen waar het hier om gaat: mensen met een kwetsbare gezondheid.

Conclusie

Op basis van de signalen en ervaringen uit ons netwerk stelt de GCR vast dat er belangrijke redenen zijn waarom de algemene voorzieningen voor de warme maaltijd niet passend zijn voor sommige mensen.

De signalen zijn vooral afkomstig van mensen met een levenslange en levensbrede beperking die zelfstandig wonen, een zelfstandig en actief leven leiden en autonoom willen zijn in hun keuzes, ook wat betreft het belangrijke onderdeel maaltijdbereiding.

Diverse organisaties geven aan dat de meeste kant-en-klaarmaaltijden van onvoldoende kwaliteit zijn, en niet gezond zijn om elke dag te consumeren.

Toch verstrekt de gemeente ook aan deze mensen geen maatwerkvoorziening. De Goudse Richtlijn voor hulp bij het huishouden heeft voor deze groep niet geleid tot een ander beleid ten aanzien van de indicatiestelling voor warme maaltijdbereiding. Ondanks de behoefte aan een maatwerkoplossing, verwijst de gemeente mensen hen naar een algemene voorziening. Slechts een enkele keer wordt een maatwerkvoorziening toegekend. Dit beeld wordt bevestigd door de gemeente.

De GCR vindt dat dit niet strookt met het gegeven dat in de Wmo maatwerk geleverd moet worden. en met de doelstelling van de Wmo om de zelfredzaamheid en zelfstandigheid van mensen met een beperking te

¹ Test maaltijdaanbieders. Consumentenbond. September 2018

bevorderen. Ook de criteria voor de passendheid van een algemene voorziening zoals bepaald door de Centrale Raad van Beroep², lijken niet te worden toegepast (zie bijlage 2).

Bovendien vindt de GCR dat het niet strookt met de uitgangspunten van het VN-verdrag handicap en de Wgbh/cz van individuele autonomie en onafhankelijkheid (zie bijlage 2). Mensen met een beperking worden beperkt bij zijn of haar mogelijkheden om autonoom te zijn. Er is bij de verstrekte voorzieningen geen aandacht voor de verschillen tussen mensen, maar er wordt een algemene norm gehanteerd.

Advies

De GCR adviseert het college om zorgvuldig om te gaan met de behoefte aan maaltijdverzorging van mensen met een levenslange en levensbrede beperking. Een onderzoek naar deze behoefte in de vorm van een maatwerkgesprek bij de toegang, vindt de GCR voor deze doelgroep van groot belang.

In dit gesprek dient de gemeente zorgvuldig onderzoek te doen naar de behoeften en kenmerken van de cliënt in kwestie. Het totaalbeeld van de cliënt moet bepalend zijn voor de afweging welke voorziening in die specifieke situatie passend is. Het gaat in de Wmo 2015 immers om maatwerk; de oplossing dient passend te zijn voor de betreffende burger, en niet het gegeven dat er een algemene voorziening bestaat.

Bij de afweging dient aandacht te zijn voor zowel de gezondheid als de financiële draagkracht van de burger. De oplossing dient ook passend te zijn wat betreft de gezondheid van de cliënt en zijn financiële draagkracht.

Als de cliënt aangeeft dat het eigen netwerk of de algemene voorzieningen geen adequate oplossingen zijn, en dit goed kan motiveren, zal de gemeente met de aanvrager op zoek moeten gaan naar een alternatief. Daarbij dient een maatwerkvoorziening niet bij voorbaat uitgesloten te worden.

Want de ruimte voor maatwerk is er en wordt geboden in de huidige regelgeving. En het VN-verdrag handicap en de Wgbh/cz verplichten de overheid om individuele autonomie en onafhankelijkheid van mensen met een beperking te bevorderen.

Ons advies past bij de uitgangspunten van de ontwerpnota Sociaal domein: Denken vanuit het perspectief van de cliënt en aandacht hebben voor alle aandachtspunten die voor de cliënt van belang zijn.

In afwachting van uw reactie op dit advies.

Met vriendelijke groet,

Ton de Korte

Voorzitter Goudse cliëntenraad

Bijlagen:

- bijlage 1: Ervaringen en behoeften van cliënten bij de maaltijdverzorging
- Bijlage 2: Wettelijk kader
- Bijlage 3: Test maaltijdaanbieders. Consumentenbond. September 2018.

² o.a. CRvB 15-01-2014, nr. 12/1668 WMO, CRvB 31-10-2012, nr. 10/1210 WMO, CRvB 30-03-2011, nr. 09/2110 WMO, CRvB 17-08-2011, nr. 11/254 WMO